

interpre-
particuliere
t geval laat
verblind-
wel achteraf
pzetelijkheid
zoo iemand
wanneer ze
p, doch deze
atie kunnen
daarmee de
probleem is
die 'begrip
classis, erkent
geformuleerd
idenis tegen-
behoort tot
verloochend
at is, onjuist
termen alles

al het nemen
komt er maar
mt. En wan-
laagd wordt,
ale besluiten
dient men
maatregelen,
egelen is in

g is nog, of
aad schorsen
, omdat deze
ceerende uit-
den zin van
essicale inter-
gedurende
kt al uit het
en als grond
ing van een
es van een
is, hoogstens
dpunt — de
eden althans
ijn ter plaat-
d iets anders
n niet-willen
ezigheid van
rdening voor
id van deze
ing van bij-
apten kerke-
prake moest

nvachtbaar,
erweging op-
it het moge-
lich persoon-
delingen
collectief den
r volgens
emand zou
ding in deze
ncrete si-
n recht geeft
rijdanus met

an de vijfde
pt zich hier
een interpre-
uit geschrift-
Nu laten
ynode — we
jnde geen
itmaken wie
laten echter
e synode op
ich van den
ntwoordelijke

laten zien
rogram hem
t kerkherstel
ving van de
as voor hem
hij. En het
Hij werd ge-
hem in zijn

ering van de
ool alle gods-
een bijbel op
aan het open-
daad worden
voedsel dan
stelijke deug-
en een over-
dg: hij kwam
ntepie de la
het Christelijk

beginsellooze
handhaafde
ent van het
m hij alleen
per, Keuche-
actie in 1871

wijze heeft afgemaakt. Want wat is dat beroep op de geschiedenis? Tegenover bepaalde besluiten van classes en synodes in vroeger eeuw staan ook andere (doleantie, de historie van het Reglement in de voormalige Chr. Geref. Kerk). Heeft Prof. Greijdanus er niet op gewezen, dat het kerkrecht der doleantie werd prijsgegeven? En wat die „voornamen canonici“ betreft, is niet door Prof. Greijdanus aangetoond, dat men zelfs bij een canonicus als Voetius moet onderscheiden tusschen zijn principiële overtuiging inzake de rechtsregelen voor de tucht, en wat praktisch door hem af en toe in concrete situaties is gezegd of getolereerd? En is Rutgers niet een gezaghebbend canonicus? En hebben de artikelen van Dr A. Kuiper, waaruit Ds Veenhof in ons blad citeerde en nog citeert, niets te zeggen?

Het komt mij voor, dat de particuliere synode feitelijk de classis veroordeeld heeft, in „den kop“ van haar overwegingen, en voorts, in „den staart“ daarvan, het kwaad der classis voor haar eigen rekening genomen heeft.

En dit geeft mij het gevoel van rechtsonzekerheid. Wanneer er over canonische kwesties onder ons geen andere stemmen gehoord worden, dan kan er inderdaad een oordeel van verblindheid over de kerken liggen. Maar zulke een geval bestond hier niet. Er is tegenover de classis door Prof. Greijdanus e.a. een beroep gedaan op de beginselen van het kerkrecht, en voorts aangewezen, dat zijn letter niet kent de maatregelen van classis of ook van particuliere synode. Het was, meen ik, eisch geweest van broederzin en van kerkverband, in deze „concrete situatie“ (!) zich te onthouden in wat onzeker is, alleen die maatregelen te nemen, die de letter der kerkenordening toestaat en de zaak van den grond op te behandelen. Al moge een en ander minder acuut naar voren treden, nu de schorsing van den predikant van Drachten opgeheven is, de vragen zelf blijven niettemin als rechtsvragen aan de orde.

K. S.

Naschrift. Sinds ik dit stukje schreef, las ik verschillende persberichten inzake den verderen gang van zaken (opheffing der schorsing). Ik las o.m. een persbericht van Ds Staal, en een ander vanwege classicale instanties. Het eene bericht scheen het andere te willen weerspreken. Zulke over-en-weer-berichtgeving echter is mede te verwachten, als officiële publicatie van besluiten onvolledig is, juist inzake de motiveering. En voorts — na lezing der eerste persberichten kwam nog deze ééne m.i. kardinale vraag op: is schuld beleden, niet maar in betrekking tot de punten-ingeding, doch in den eersten zin der classis, met behoud dus van HAAR interpretatie van „wanbestuur“? Zoo neen, dan is m.i. de schorsing veroordeeld. Welnu, nadien las men de formule der schuldbelijdenis in de bladen. In die formule is de interpretatie van „wanbestuur“, zooals de part. synode haar gaf, verwerkt. Hiermee is o.f. de zaak beslist.

K. S.

De zelfstandigheid der plaatselijke kerk. (III.)

Hoezeer we 'nu noodig achten, dat de zelfstandigheid der plaatselijke kerk helder worde verstaan, dit doet niet tekort aan de roeping tot eenheid, van de plaatselijke kerken onderling. Het verval van de kerk in de wereld en allerlei verbreking door de zonde, staat aan deze verbinding in den weg; zoodat de Gereformeerde Kerken in het kleine Nederland, die in den zegen van dit beginsel mogen leven, nauwelijks verder kunnen komen dan verband met de kerken binnen eigen landsgrenzen, terwijl tevens in iedere plaats zelf veel verbroekeling is.

De roeping tot saambinding met alle plaatselijke kerken met wie accoord van gemeenschap bestaan kan in eenzelfde belijdenis, is een zeer ernstige eisch van God in Zijn Woord. Dit kan niet anders, want het is naar den Geest van Christus, in liefde de eenheid in Hem te zoeken, waar die nog bestaat. Dr Kuiper zag wijde verten in de dagen der Doleantie. Ik geloof niet, dat hij te ver ging, toen hij bij het sluiten van de derde voorloopige synode uitriep: „Broeders! wij belijden een Kerk, die algemeen is, de catholiciteit der

En zoo kunnen we voortgaan. Het aantal van dergelijke gevallen is legio.

Nog slechts een typeerend voorbeeld willen we noemen.

In April 1872 zou een groote nationale feestviering plaats vinden. Het zou grootsoch worden! Een manifestatie van de eenheid der natie! Drie honderd jaar geleden was immers Den Briel ingenomen. Het begin van Nederlands vrijheid! En kan aan zoo'n nationale herdenking niet iedere Nederlander meedoen?

Neen, zegt Groen! „Mijn oordeel (over de voorgenomen feestviering — C. V.) dacht ik, kon niet twijfelachtig zijn en met ingenomenheid, dit spreekt immers van zelf (!), onderschrijf ik elk protest tegen een herdenken van 1 April 1872, waarbij, ter algemeene, en, zoo het heet, nationale feestviering, de verloochening van het Christelijk levensbeginsel onzer historische nationaliteit de conditio sine qua non wordt“²⁾.

„Het deelgenootschap aan een kleurloos geworden feestviering is voor Gereformeerden niet geoorloofd, omdat voor hen kleurloosheid heiligschennende karikatuur wordt“³⁾.

Met de Roomschen kan Groen niet feestvieren.

„De reden is hoogst eenvoudig. Een van beiden. We zouden beleedigen, dat meer dan ooit afkeurenswaard is, of zwichten op een wijs, die de nagedachtenis der

Kerk mag nooit prijsgegeven, onze roeping is oecumenisch. Ook in wat nog zucht niet alleen onder de synodale hiërarchie, maar ook onder de roomsche hiërarchie, kan nog iets, kan nog veel van het Lichaam van Christus schuilen. Dat alles moet één worden. Geen grenzen broeders, dan die God Zelf door Zijn Vrijmachtig Welbehagen getrokken heeft“.

Alleen de Gereformeerde Kerk is katholiek.

Maar wij bepalen ons nu tot het kerkverband, dat door de plaatselijke kerk met de andere moet worden gezocht en bewaard. Het vloeit reeds voort uit het feit, dat de Heilige Geest, die op de verschillende plaatsen de zelfstandige plaatselijke kerken tot openbaring van de kerk heeft geroepen, in alle plaatselijke kerken Dezelfde Heilige Geest is, die één is, die God is, en die de kerken saamentrekt en dus verdeeldheid en scheiding veroorzaakt, wanneer deze niet door de Waarheid vereenicht wordt.

Juist de schriftuurlijke opvatting van de kerk en het inzicht in de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk brengt mede, dat de kerken zich in één Geest saamverbonden weten. De bewustheid in de plaatselijke kerk van zelfstandige openbaring van het Lichaam van Christus te zijn, doet verantwoordelijkheid voor het geheel ontstaan.

Dit is zelfs noodig tot bevordering van de zendingsgedachte, waar immers op elke plaatselijke kerk, evenals op die te Jeruzalem, nog de roeping ligt om het Evangelie te prediken aan alle creaturen. Deze opdracht is voor geen der kerken ooit vervallen en doet vanzelf samenwerking zoeken tot gemeenschappelijke vervulling. Ook in het zoeken van het verlorene heeft zich dezelfde geest te openbaren in de plaatselijke kerk. Dit maakt de plaatselijke kerk tot een licht op den kandelaar, van verre zichtbaar, maar vooral schijnende en aantrekkelijk in eigen stad, dorp of omgeving. Het rechte inzicht van de zelfstandigheid maakt aan de plaatselijke kerk haar eigen verantwoordelijkheid, haar eigen band aan Christus en haar eigen opdracht als kerk bewust.

Bij een goed besef van de roeping der kerk, voortvloeiende uit het onderwijs in de Schrift, kan de kennis van de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk nimmer opgaan in de bewustheid van heer en meester te zijn op eigen terrein tegenover het kerkverband, zooals het woord autonomie meer uitdrukken wil.

Een recht begrip van de zelfstandigheid der plaatselijke kerk zal ook juist bewaren voor independentisme. Dit ligt niet in de lijn der gereformeerden, die juist in het geheel der kerken, die elkaar op den grondslag der belijdenis als accoord van kerkelijke gemeenschap bereiken kunnen, het Verbond Gods zien, en dit Verbond, naar den aard der liefde, ook nog erkennen ver buiten den kring der Gereformeerde Kerken.

De zoekende en trekkende kracht der liefde van Christus, die door middel van Zijn kerk werkt, ziet de geheele wereld als haar terrein. Hoe beter elke plaatselijke kerk zich van haar zelfstandigheid bewust is, des te beter zal ze haar verantwoordelijkheid kennen als instrument van Christus. Het is met haar als met ieder Christen en met ieder ambtsdrager. Zij draagt zelfstandig voor God naar hare mate de verantwoordelijkheid, uit de liefde van Christus om de eere Gods, voor heel de wereld. De plaatselijke kerk, die waarlijk gereformeerd is, zal dan ook nooit ontaarden tot een duffe groep, die eigengerechtig het air aanneemt van het uitverkoren volkje te zijn, maar die zich krachteloos opsluit in eigen kring. De kerk stelt belang in heel het wereldleven en verspreidt door de prediking des Woords licht voor alle terrein. Wanneer zij het karakter gaat vertoonen van een mystieke groep, die zich om de wereld niet bekommert, is de plaatselijke kerk zelf schuld, dat de wereld zich met walging van haar afkeert.

Het independentisme kan zich in velerlei vorm vertoonen. Het is evenwel altijd in strijd met het beginsel der Gereformeerde Kerken. Men heeft in geen geval recht, om iemand independentistisch te noemen op grond van het feit, dat hij de zelfstandigheid van de plaatselijke

voorvaderen, niet vereert, maar onteert.“

Ook met de Liberalen is feestvieren onmogelijk.

„De reden is hoogst eenvoudig. Een van beiden. Wij zouden door vertoon van eensgezindheid, onverantwoordelijk, of, door een woord uit het hart, onverdragelijk zijn.

De Hervormden waren, ook toen, afkeerig van een gewetensvrijheid, geworteld in het tegenovergestelde der zinspreuk, *servire Deo vera libertas* (God dienen is de ware vrijheid), en die, ook nu, gewetensdwang voor het Gereformeerde volk tot rampzalige vrucht heeft.“⁴⁾

En het gevolg van dit isolement der beginselen? Weer kwam Groen alleen te staan. Weer trokken de grootten en voornamen zich van hem terug. Weer werd hij gelsoldeerd.

Zal men over het isolement, in den zin van beginselvastheid, van Groen naar waarheid spreken, dan zal men ook deze gevolgen, die er onlosmakelijk aan verbonden waren, in rekening moeten brengen en er aan denken, dat Groen die gevolgen aanvaardde. Groens principiële isolement maakte, dat hij naar een eiland werd gedreven, zijns ondanks.

Hij separeerde zich niet, maar anderen separeerden zich van hem wel!

4) Id., IV, p. 20. Men vergelijke het artikel van A. Janse: „Geen-partijdige Nationale feestviering“ in het Nummer van 24 Juni j.l.

lijke kerk tegenover het kerkverband handhaaft.

Juist daar, waar de zelfstandigheid der plaatselijke kerken niet gehandhaafd wordt (in 't Ned. Herv. kerkgenootschap b.v.), ziet men het onkruid van het independentisme welig tieren. De synodale hiërarchie doet het besef van de zelfstandigheid der plaatselijke kerk hoe langer hoe meer wegwijnen. De doopersche geest heeft mede daardoor in de Ned. Herv. Kerk een sterken ingang gevonden, niet het minst door predikanten, afkomstig uit anabaptistische kring. Vooral de ethische richting heeft de gedachte van de verbondseenheid, die in den kinderdoop ligt uitgesproken en daarmee de schriftuurlijke kerkidee, ondermijnd.

Vinet, die zoo grootten ingang gevonden heeft door zijn leerlingen, is daarvan het voorbeeld. De kerkopvatting toch van Vinet is individualistisch. Dat komt hierop neer (Ik citeer uit Fabius, „Het Eeuwgetij der kerkhervorming“): „De Bijbel zegt: Belijdt den Heere! Vinet zegt: Belijdt uzelfen! Naar dit beginsel wil Vinet ook de kerk hervormen. De Bijbel zegt: Belijdt Christus uit de liefde tot God. Vinet zegt: Belijdt uzelf uit oprechtheid! Vinet wil geen kerk. Hij acht de kerk in strijd met godsdienst. De groote ketterij is de kinderdoop. Vinet veracht ook het huisgezin als opvoedingsinstituut“. Zoo zien we, dat achter de ethische richting, die de kracht der Heilige Schrift ter zijde stelt, ook de doopersche richting werkzaam kan zijn, die kerkontbindend is. Dit anabaptisme heeft mede tengevolge, dat zielen, die daar een kerk zoeken, naar Rome worden heengedreven.

De schriftuurlijke kerkopvatting, die de gereformeerden belijden, is nu juist ten scherpste gekant tegen het independentisme. Vandaar, dat juist de Gereformeerde Kerken geen uitwendige band van gefingeerd geestelijk gezag, of van staat of synode noodig hebben om het geheel te samen te houden, maar een innerlijke kracht vertoonen tot saamsnoering in eenheid.

Deze éénheid der kerk is voor haar evenzeer een fundamenteel begrip als de zelfstandigheid der plaatselijke kerk.

Maar de handhaving van dit laatste brengt toch met alle zekerheid mee, dat die kerkelijke eenheid altijd het karakter van vrijwillig kerkverband behoudt¹⁾, en den eisch, dat de zelfstandigheid der plaatselijke kerk door het kerkverband gehandhaafd en geëerbiedigd wordt²⁾.

Het kerkverband is noodig tot samenleving, samenwerking, voorlichting, raad en steun. Uit den aard der zaak hebben de vergaderingen van meerdere kerken in classicaal of synodaal verband een zeer groot gezag. De plicht der plaatselijke kerk van Godswege tot het zoeken en bewaren van de eenheid en daarbij het gemeenschappelijk accoord brengt dit mede³⁾.

Tevens het feit, dat de meerdere vergaderingen gevormd worden door de meest wijze en dus meest gezaghebbende mannen. Toch wordt dit nooit een heerschend

1) Dr H. Schokking, een onverdacht getuige, zegt:

„Dat de plaatselijke Kerk op haar plaats volledig en eigenlijk een Kerk is, hare macht en haar bestaan heeft, deze niet ontleent aan het geheel, het lichaam, was de algemeen geldende overtuiging bij de Gereformeerden.“

„De leertucht d. G. K.K.“.

2) Hoe kwamen de plaatselijke Kerken nu tot een Kerkverband? Hierop antwoordt Rutgers:

„In Kerkrechtelijken zin is de grondslag van het Kerkverband de vrijwillige toetreding der bijzondere Kerken“.

„De bijzondere Kerk mag nooit op zichzelf blijven staan, daar Gods Woord dat niet wil“.

„De Heraut“, 235.

3) Acta Synodaal Convent v. Nederlandsch Geref. Kerken in Nederland. Amsterdam 1887.

„De plaatselijke Kerken zijn naar Goddelijk recht gehouden en verbonden, om niet independentistisch op zichzelf te blijven staan, maar zich onderling te verbinden en saam te plaatsen onder het eene zeggenschap van den Koning der Kerk“.

Slechts dan mogen ze geen verband zoeken, en zijn ze hiervan verontschuldigd, wanneer zulks niet kan gevonden worden naar den eisch van Gods Woord, maar strekken zou tot verkorting der Waarheid of tot krenking van de Koninklijke Majesteitsrechten van haar eenig Hoofd“.

Hij stak anderen de hand wel telkens toe, maar die werd altijd weer afgeslagen, omdat hij vasthield wat hem heilig was.

Groen kwam alleen te staan!

„Vreemdeling ben ik (na veertig jaren strijden en lijden) in mijn eigen Land“, schreef de zeventigjarige Groen.

Zwakke karakters zouden dit nooit hebben kunnen verduren. Ze zouden „de eenheid hebben bewaard“. Ze zouden „uitersten hebben vermeden“. Ze zouden niet „tot eenzijdigheden zijn vervallen“. Ze zouden zich voor „Prinzipienreiterij“ hebben gewacht. Er zijn nu eenmaal heel veel mooie woorden en uitdrukkingen om beginselloosheid en karakterzwakte en opportunisme te camoufleren.

Niet alzo Groen.

Hij stond en bleef staan. Hij handhaafde met groote kracht en innige toewijding wat hem heilig was. Hij aanvaardde (met oneindige smart) de opgelegde eenzaamheid. Zijn gewild isolement ten aanzien van zijn beginsel bracht het gedwongen isolement ten aanzien van het overgrote deel des volks, ja, van vele vrienden. En Groen werd de onverdraagzame, de eigenzinnige, de onhandelbare, de eigengereide in veler oog.

H.

C. V.

2) Idem, IV, p. 5.

3) Idem IV, p. 8.